

ILLUSTRATIE: MEINBERT GOZEWIJN VAN SOEST

De prestatie van de prof

JAN BOUWENS

Strakke prestatiebeoordeling en nadruk op toponderzoek van universitaire medewerkers leiden tot een enorme verdieping van de kennis van studenten. Frits van Oostrom, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, hekelt in zijn jaarrede 'Markt en Ziel' (21 mei) marktwerking op de universiteit. In zijn pleidooi vaart hij feitelijk uit tegen prestatiemeting en prestatiebeoordeling, die te veel gewicht leggen op onderzoek. Zo zou de introductie van marktwerking hebben geleid tot vershraling van het onderzoek en tot te smalle bacheloropleidingen. Niets is minder waar.

Wie in de jaren tachtig en negentig rondliep op universiteiten trof veel faculteiten in een lethargische toestand aan. Deze toestand was toe te schrijven aan het ontbreken van een deugdelijk onderzoeksbeleid met een daaraan gekoppeld prestatie-evaluatiesysteem waarbinnen de medewerker wordt aangesproken op zijn onderzoeks- en onderwijsprestaties. Het is erg goed voor het wetenschappelijk niveau en studieklimaat dat op een groot aantal faculteiten in Nederland wetenschappelijk medewerkers nu wel nadrukkelijk worden aangesproken op hun prestaties.

Onderzoek leert dat de kans dat kwalitatief goede mensen voor een organisatie willen werken en blijven werken toeneemt naarmate de organisatie hun prestaties meer waardeert. Bijvoorbeeld met een schouderklopje, uitbreiding van onderzoeksmiddelen of carrièrestappen. Organisaties waar dat niet gebeurt slapen in doordat de minder getalenteerde mensen blijven zitten en de prestatiegerichte medewerkers elders emplooi zoeken en vinden. De eersten omdat zij niet worden aangesproken op hun disfunctioneren. De laatsten omdat ze niet worden gewaardeerd voor goed werk.

Onderzoeksprestaties laten zich uitstekend tellen. Marktwerking op de universiteit leidt tot verrijking van de wetenschap.

Helaas bestaan er in Nederland nog altijd faculteiten die slapen in plaats van waken. Er is geen enkele reden om prestatiemeting en beoordeling binnen universiteiten achterwege te laten. Onderzoeksprestaties kunnen worden gemeten aan de hand van publicaties in belangrijke 'journals' en onderwijs kan door studenten en de baas van de onderzoeker worden beoordeeld.

Belangrijke journals kunnen worden geselecteerd door internationale weten-

zover de resultaten worden gepubliceerd in journals die worden geleid door corrupte redacties en de betrokken wetenschapper op basis van publicaties in deze bedenkelijke blaadjes wordt beoordeeld. Dat heeft niets te maken met de onmogelijkheid tot objectieve meting maar met de keuze voor de verkeerde blaadjes.

Een groot voordeel van beoordeling van wetenschappers op hun wetenschappelijke prestaties is dat de inhoudelijke inbedding van de opleidingen ermee

Helaas bestaan er in Nederland nog altijd faculteiten die slapen in plaats van waken

schappers binnen een vakgebied. Deze groep mag zelf geen belang hebben bij het bestaan van de vakgroep waarvoor zij de relevante journals selecteren. Een medewerker presteert goed op het gebied van onderzoek zolang hij in de relevante journals weet door te dringen.

Onderzoeksprestaties laten zich dus uitstekend tellen. Van Oostrom haalt het farmaceutisch onderzoek aan, dat zou zijn doorspekt met resultaten die met name de betalende industrie uitstekend van pas komen. Dit is alleen waar voor

wordt gegarandeerd. Elke wetenschapper die publiceert in de meest vooraanstaande journals is immers op de hoogte van de laatste ontwikkelingen binnen zijn vakgebied. Was hij dat niet, dan kwam hij nooit tot publicatie in topbladen.

Als we diezelfde mensen laten doceren in onze onderwijsprogramma's, dan krijgen zij de gelegenheid deze kennis door te geven aan de student. Deze eigenschap sluit dan

mooi aan op de tweede lijn van kritiek die Van Oostrom inzet: we zouden het onderwijs hebben verwaarloosd. Ik zou daartegenover willen stellen dat in vergelijking met de jaren tachtig en negentig de student nog nooit zo veel met de wetenschap in aanraking is gekomen als nu. Als we kijken binnen mijn vakgebied (bedrijfseconomie), dan zijn er bijna geen docenten meer die niet zelf onderzoeksactief zijn. Hun kennis wordt direct doorgegeven aan de student.

Ik zou werkelijk niet weten hoe dit beter zou kunnen, behalve dan dat er een spanning blijft bestaan tussen de gewenste en de werkelijke klassengroottes. Maar zelfs daar doen zichzelf respecterende universiteiten hun best om in elk geval een aantal klassen klein te maken. De topprestaties van de wetenschapper dragen dus door in het onderwijs. De vraag is of we met de aanstelling van meer middelmatige wetenschappers op kleinere klassen de student een grotere dienst hadden bewezen.

Dan tot slot de wens tot de introductie van een brede (voortgezette vwo) 'liberal arts'-opleiding in plaats van de vakgerichte opleidingen die we nu kennen. Van Oostrom adstrueert zijn punten door de omslag bij een aantal Amerikaanse universiteiten aan te halen. Dit zijn precies de universiteiten die honderd jaar zouden kunnen functioneren zonder dat een student collegegeld betaalt omdat zij enorme hoeveelheden geld uit giften op de bank hebben staan.

Daar komen we niet verder mee. In Nederland hebben we nu een aantal universiteiten die experimenteren met een liberal arts-programma. Ik zou zeggen bij uitstek een experiment dat zich leent voor een marktevaluatie.

Jan Bouwens, hoogleraar accounting Universiteit van Tilburg.

